

REPUBLIKA TUNEZYJSKA

1. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza

Do 2010 r. Tunezja miała silną pozycję prezydenta w systemie władzy. Od 1987 r. urząd ten pełnił Zine El Abidine Ben Ali, który po wybuchu w grudniu 2010 r. krwawych protestów społecznych, w styczniu 2011 r. odwołał rząd i opuścił kraj. Pod koniec 2011 r. odbyły się wybory parlamentarne wygrane przez islamską partię An-Nahda – 42% miejsc. W styczniu 2014 r. tunezyjskie Zgromadzenie Konstytucyjne przyjęło nową konstytucję uznaną za jedną z najbardziej demokratycznych w świecie arabskim. Była ona rezultatem długich negocjacji między zdominowanym przez islamistów rządem a świecką opozycją.

Pod koniec 2014 r. odbyły się wybory prezydenckie i parlamentarne, w wyniku których prezydentem został Beji Caid Essebsi. W kolejnych wyborach z 13 października 2019 r. na prezydenta wybrano KAISA SAIEDA, który zadanie sformowania nowego rządu Tunezji powierzył w lutym 2020 r. byłemu ministrowi finansów RT, Elyesowi Fakhfakh. Na początku września 2020 r. powołany został nowy rząd RT w związku ze zmianą na stanowisku premiera:

Premier:	Hichem MECHICHI (od 2 września 2020 r.)
Minister Spraw Zagranicznych:	Othman Jerandi
Minister Gospodarki:	Ali Kooli
Minister Przemysłu, Energetyki i Górnictwa:	Sawa Sghayer
Minister Turystyki:	Habit Ammar
Minister Handlu i Rozwoju Eksportu:	Mohamed Bousaid
Ambasador Tunezji w Polsce:	Sghaier Fatnassi
Ambasador RP w Tunezji:	Lidia Milka-Wieczorkiewicz

Powierzchnia: 163,6 tys. km², **ludność:** 11,5 mln mieszkańców, **stolica:** Tunis (ok. 2 mln).

Język oficjalny: arabski, szeroko rozpowszechniony jest także język francuski.

Podstawowe bogactwa naturalne: ropa naftowa, fosforyty, rudy żelaza, cynku, ołowiu, sól z wody morskiej. Rozwinięty jest przemysł chemiczny (nawozy fosforowe, tworzywa sztuczne i farmacja), przemysł rolno-spożywczy (gł. olejarski – czołowy światowy producent oliwy oraz winiarski), mineralny (cement, cegły i pustaki, płytki ceramiczne), tekstylny, elektromaszynowy (montaż samochodów, produkcja części).

Waluta: dinar tunezyjski TND; kurs wymiany w 2017 r.: 1 USD = 2.48 TND (w 2016 i 2015 r. 1 USD = 2,15 TND).

PKB: w latach 2008–11 notowano pewne spowolnienie wzrostu gospodarki Tunezji, zaś od 2012 r. obserwowany był coroczny wzrost PKB (szacowany na poziomie 2% w 2017 r.).

Struktura wytwarzania PKB: rolnictwo – 10,1%, przemysł – 26,2%, usługi (zwłaszcza turystyka) – 63,8%.

Handel zagraniczny 2017 r.:

Eksport – 14,2 mld USD; główne towary: odzież, tekstylia, produkty rolne, sprzęt mechaniczny, fosforyty i chemikalia, węglowodory, urządzenia elektryczne; główni partnerzy: Francja – 32,1%, Włochy – 17,3%, Niemcy – 12,4% (łącznie udział krajów UE w eksporcie tunezyjskim – około 80%).

Import – 20,6 mld USD; główne towary: tekstylia, maszyny i wyposażenie, węglowodory, chemikalia, żywność; główni partnerzy: Włochy – 15,8%, Francja – 15,1%, Chiny – 9,2%, Niemcy – 8,1%, Turcja – 4,8%, Algieria – 4,7%, Hiszpania – 4,5%.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne: skumulowana wartość BIZ w Tunezji na koniec 2017 roku szacowana jest na 38 mld USD (37,2 mld USD na koniec 2016 r.). Głównym sektorem pod względem poziomu BIZ jest branża energetyczna.

Dzięki racjonalnej polityce gospodarczej Tunezja pozostawała do 2010 r. w stanie makroekonomicznej równowagi (z dość niską, kontrolowaną inflacją rzędu 4–5%, stabilnym kursem dinara, bezpiecznym poziomem deficytu budżetowego ca 3%, rosnącymi rezerwami dewizowymi). Lata 2012–2013 to okres zastoju gospodarczego kraju, z którym od 2014 r. usiłują uporać się władze. Do słabości gospodarki RT należą wysokie bezrobocie, rosnące zadłużenie przedsiębiorstw i ludności, wysoki dług publiczny.

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne gospodarki:

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Wzrost PKB (%)	2,3	1,2	1,1	1,9	2,7
PKB (PPP, mld USD)	124,9	133,5	135,0	121,3	124,5
PKB per capita (PPP, USD)	11 600	11 800	11 800	10 600	10 750
Stopa inflacji (% r.d r.)	4,9	4,9	3,7	5,3	7,2
Stopa bezrobocia (%)	15,0	15,2	15,5	15,5	b/d
Dług publiczny (% PKB)	50,8	54,4	62,3	70,3	b/d
Dług zagraniczny (w mld USD)	27,7	27,4	28,9	30,2	33,8
Rezerwy dewizowe, włączając złoto (w mld USD)	7,4	7,5	6,1	6,1	5,7
Eksport (w mld USD)	16,8	14,1	13,6	14,2	15,5
Import (w mld USD)	24,8	20,2	19,5	20,6	22,7
Napływ BIZ do Tunezji (mld USD)	1,0	0,9	0,9	0,8	b/d
<i>wartość skumulowana</i>			37,15	37,95	
Inwestycje RT za granicą (mln USD)	285,0	285,0	285,0	285,0	b/d
<i>wartość skumulowana</i>					

Źródło: Międzynarodowy Fundusz Walutowy, CIA, African Economic Outlook

W raporcie Banku Światowego **Doing Business 2020** oceniającym warunki prowadzenia działalności gospodarczej w poszczególnych krajach, Tunezja zajmuje **78. pozycję** wśród 190 ujętych w rankingu gospodarek świata (80. miejsce w DB 2018).

Tunezja należy do wielu organizacji międzynarodowych, w tym do: ONZ, Ligi Arabskiej (AL), Unii Afrykańskiej (AU), Światowej Organizacji Handlu (WTO – członek założyciel), Międzynarodowego Funduszu Walutowego (IMF), Międzynarodowego Banku Rekonstrukcji i Rozwoju (IBRD), Unii Maghrebu Arabskiego (UMA), Światowej Organizacji Celnej, Wspólnoty Państw Sahelu i Sahary (CEN-SAD). W 2007 r. przystąpiła do tzw. Agadir Agreement (Egipt, Maroko, Tunezja, Jordania, od 2016 r. dodatkowo Liban i Palestyna). Jest pierwszym państwem śródziemnomorskim, które w 1995 r. zawarło układ stowarzyszeniowy z UE (wszedł w życie w marcu 1998 r.).

Tunezja jest też sygnatariuszem porozumienia AfCFTA (Afrykańska Kontynentalna Strefa Wolnego Handlu, obejmująca 54 kraje Afryki - bez Erytrei) podpisanego w marcu 2018 r., które przewiduje zniesienie ciał na 90% dóbr i usług z dniem wejścia w życie, na pozostałe 10% po upływie okresu przejściowego.

2. Ramy prawno-traktatowe współpracy.

a) UE – Tunezja

Umowa Stowarzyszeniowa pomiędzy Unią Europejską a Republiką Tunezyjską, podpisana w Brukseli dnia 17.07.1995 r., obowiązująca od 01.03.1998 r., regulująca m.in. relacje ekonomiczne, w tym zasady wymiany handlowej.

Od 2012 r. Tunezja posiada status kraju zaawansowanego w relacjach z UE, a w październiku 2015 r. UE i Tunezja rozpoczęły negocjacje umowy DCFTA, tj. pogłębionej i kompleksowej umowy o wolnym handlu.

b) Polska - Tunezja (formalnie obowiązujące umowy i porozumienia dwustronne):

- Umowa o współpracy w dziedzinie transportu morskiego (2002, obowiązuje od 2004 r.)
- Umowa o współpracy w dziedzinie turystyki (weszła w życie w czerwcu 2000 r.)
- Konwencja w/s unikania podwójnego opodatkowania (1993 r.)
- Umowa w/s popierania i wzajemnej ochrony inwestycji (1993 r.)
- Umowa o współpracy naukowej i technicznej (1961 r.)
- Umowa o transporcie lotniczym (1969 r.).

3. Wymiana handlowa Polski z Tunezją

Wartość wzajemnych obrotów w 2017 r. była niemal identyczna jak w 2016 r. i wyniosła 343,2 mln USD. W 2018 r. polsko-tunezyjskie obroty wzrosły o ponad 11%, gł. za sprawą wzrostu importu z Tunezji wynikającego z ponad 50% wzrostu dostaw materiałów i wyrobów włókienniczych.

(mln USD)	2016	2017	2018	2019	Dynamika 2018 = 100%	2020	Dynamika 2019 = 100%
Eksport	138,4	138,3	127,7	135,4	106,1	130,1	96,1
Import	205,4	204,9	254,0	283,9	111,7	304,3	107,2
Obroty	343,8	343,2	381,7	419,3	109,8	434,4	103,6
Saldo	- 67,1	- 66,6	- 126,4	- 148,5		- 174,2	

Źródło: GUS

Wg danych GUS, w 2019 r. odnotowany został blisko 10% wzrost dwustronnych obrotów (6,1% po stronie eksportu z Polski oraz 11,7% w imporcie z Tunezji). Pomimo światowej pandemii, w 2020 r. utrzymana została tendencja wzrostowa w obrotach polsko-tunezyjskich (3,6%).

Najważniejsze pozycje w polskim eksporcie do Tunezji w 2020 r., podobnie, jak w latach wcześniejszych, stanowiły:

- urządzenia mechaniczne i elektryczne (gł. aparatura do obwodów elektrycznych, kable i przewody, izolacje, sprzęt AGD - chłodziarki, zamrażarki, maszyny piorąco-suszące, wirówki, akumulatory) – 43,4 mln USD, 33,4% udział w całości naszego eksportu do Tunezji;
- wyroby z tworzyw sztucznych, gumy i kauczuku (rury, węże i przewody, opony pneumatyczne, artykuły budowlane, płyty, folie i arkusze, opakowania) – 42,0 mln USD, 32,2% udział;
- przyrządy, aparatura pomiarowa i medyczna (gł. narzędzia lekarskie i weterynaryjne) – 7,7 mln USD, 5,9% udział;
- produkty przemysłu chemicznego (kosmetyki do pielęgnacji skóry i makijażu, preparaty perfumeryjne, toaletowe itp.) – 7,5 mln USD, udział 5,8%;
- środki transportu (gł. samochody ciężarowe oraz podwozia z silnikami) – 7,3 mln USD, 5,6% udział;
- metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych (artykuły z żeliwa i stali, części do narzędzi i obrabiarek, zamknięcia metalowe do opakowań, armatura) – 4,8 mln USD, 3,7% udział.

Wśród innych, mniej znaczących, pozycji znalazły się: wyroby z papieru i tektury (4,6 mln USD, udział 3,5%), szkło i wyroby ze szkła (2,3 mln USD) oraz wyroby tytoniowe (2,0 mln USD).

Najwięksi eksporterzy w minionych latach: Coroplast Sp. z o.o. (kable i przewody, rury), Geofizyka Toruń, Volkswagen Poznań, SE Bordnetze Polska (art. z tworzyw sztucznych), Leoni Kabel Polska, Hutchinson Poland (tw. sztuczne).

W polskim imporcie z Tunezji we wcześniejszych latach tradycyjnie dominowały fosforyty, od 2012 r. jednak import ten – ze względu na niestabilną sytuację w tunezyjskim zagłębiu wydobywczym Gafsa – widocznie się zmniejszał, a w roku 2014 całkiem zanikł.

Największymi pozycjami w imporcie z Tunezji w 2020 r. były:

- urządzenia mechaniczne i elektryczne (gł. izolowane druty i kable elektryczne, aparatura odbiorcza dla TV, telefonii i telekomunikacji, silniki elektryczne oraz prądnice i ich części zamienne, tablice rozdzielcze, części do urządzeń elektrycznych, sprzęt oświetleniowy) – 112,0 mln USD, 37,1% udział w polskim imporcie;
- materiały i wyroby włókiennicze (gł. zestawy ubraniowe, odzież sportowa, dodatki odzieżowe, artykuły wyposażenia wnętrza) – 90,0 mln USD, 29,8% udział;
- aparatura pomiarowa, sprzęt medyczny (gł. liczniki energii elektrycznej oraz aparatura do transfuzji) – 30,4 mln USD, 10,1% udział;
- obuwie (skórzane, tekstylne i gumowe), wyroby skórzane – 26,5 mln USD, 8,8% udział;
- pojazdy nieszynowe (gł. części i akcesoria samochodowe) – 18,3 mln USD, udział 6,1%;
- tworzywa i artykuły z tworzyw sztucznych (gł. rury, węże, przewody i ich wyposażenie) – 8,6 mln USD, udział 2,9%.

Do innych większych pozycji w naszym imporcie należały też wyroby z żeliwa i stali, głównie resory (4,8 mln USD) oraz nawozy mineralne fosforanowe (2,8 mln USD).

Główni importerzy w minionych latach: SagemCom Poland (osprzęt TV, nośniki danych), SE Bordnetze Polska (instalacje elektryczne), Volkswagen Motor Polska, Sopem (sprzęt elektryczny), Volkswagen Poznań, Aida Sp. z o.o. (wyposażenie wnętrza), Valeo Autosystemy, Big Star, Benetton Poland.

Wg danych GUS za okres **styczeń-czerwiec 2021 r.**, polsko-tunezyjskie obroty handlowe wykazały wyraźną tendencję wzrostową i wyniosły **245,1 mln USD** (wzrost o 37,4% w porównaniu z analogicznym okresem 2020 r.), w tym polski eksport – **86,6 mln USD** (wzrost o 51,3%), natomiast import z Tunezji – **158,5 mln USD** (wzrost o 30,9%).

4. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Współpraca taka pomiędzy Polską a Tunezją w zasadzie jest marginalna. Wg danych NBP, stan zobowiązań Polski z tytułu bezpośrednich inwestycji Tunezji w Polsce na koniec 2019 r. wynosił -4,4 mln USD (-1 mln USD na koniec 2018 r.), natomiast stan naszych należności z tytułu polskich inwestycji bezpośrednich w Tunezji sięgał 1 mln USD (6,2 mln USD na koniec 2018 r.).

Tunezyjczycy zainteresowani są przede wszystkim podejmowaniem działalności turystycznej i handlowej w Polsce. Wg ostatnich informacji, w naszym kraju działa ok. 40 przedsiębiorstw tunezyjsko-polskich, głównie w branży turystyczno-gastronomicznej oraz w wolnych zawodach.

Przykłady realizowanej uprzednio współpracy joint-venture: Krakowska Fabryka Armatur (KFA), firma Tunipol – joint-venture z grupą Maspex z Wadowic (produkty instant) oraz firma Besta z Wielkopolski (eksport zwierząt, artykułów weterynaryjnych, środków do pielęgnacji bydła, współpraca z Tunezją w poprawie genetyki zwierząt i inne).

W 2014 r. spółka Winstar Energy (przejęta przez J. Kulczyka) rozpoczęła prace poszukiwawcze na polu Sabria (plan – wykonanie 2 odwiertów). Ponadto, polska spółka Geofizyka Toruń ma być zaangażowana w zbieranie danych sejsmicznych 3D w rejonie Ghadamesu (południowa Tunezja).

W najbliższych kilku latach w Tunezji ma być realizowany program inwestycji na wielką skalę – powszechnie mówi się nawet o kwocie 50 mld USD przeznaczonych na ten cel. Inwestycje mają na celu

zmodernizowanie kraju i stworzenie nowych miejsc pracy. Nowoczesne elektrownie, zakłady odsalania, nowy port w Enfidha – to niektóre planowane projekty w ramach programu inwestycji, do realizacji których Tunis chce zaprosić zagranicznych inwestorów.

5. Dostęp do rynku

W ostatnich latach Ambasada RP w Tunezji nie informowała o istnieniu niekorzystnych warunków w dostępie polskich towarów do rynku tunezyjskiego. Nie występowały szczególne ograniczenia taryfowe, czy też pozataryfowe w handlu z tym krajem, wręcz przeciwnie, począwszy od 1996 r. miała miejsce coroczna redukcja i stopniowa likwidacja ceł importowych dotycząca krajów członkowskich UE w zakresie artykułów przemysłowych i rolnych, przewidziana w Układzie Stowarzyszeniowym UE – Tunezja. W rezultacie, od stycznia 2008 roku obowiązują „0” stawki celne na towary przemysłowe importowane do Tunezji.

6. Potencjalne dziedziny współpracy

Istnieje możliwość rozwoju polskiego eksportu dóbr inwestycyjnych, którego importerami byłyby firmy niepaństwowe, jak eksport urządzeń odlewniczych, urządzeń do wytwarzania energii odnawialnej, materiałów i instalacji dla branży budowlanej, wyrobów stalowych i innych (import wówczas nie odbywa się w drodze przetargów).

Ponadto, rysują się szanse na zwiększenie eksportu polskich produktów chemii organicznej i nieorganicznej, mebli i wyposażenia hotelowego, sprzętu medycznego, armatury, wyrobów przemysłu szklarskiego, drewna. Do perspektywicznych obszarów współpracy można także zaliczyć sektor telekomunikacyjny i informatyczny (dostawy urządzeń i nowych technologii).

W związku z realizowanym w Tunezji programem modernizacji i rozwoju sektora rolnictwa i rybołówstwa, duży potencjał istnieje również w zakresie eksportu produktów rolno-spożywczych (głównie zbóż), maszyn rolniczych oraz sprzętu rybackiego. Strona tunezyjska jest też zainteresowana nawiązaniem współpracy naukowej z polskimi instytucjami w zakresie hodowli i ochrony zdrowia zwierząt oraz gospodarki wodnej.

Ambasada RP w Tunisie czyni starania, aby sfinalizować procedurę uzgodnień certyfikatów weterynaryjnych w odniesieniu do eksportu z Polski bydła żywego, mięsa wołowego i drobiu.

7. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

Z dniem 21 października 2011 r. oficjalnie zainaugurowano działalność Tunezyjsko-Polskiej Izby Przemysłowo-Handlowej (w skład Izby weszło 12 podmiotów zajmujących się handlem, drobną produkcją oraz turystyką). Jest to pierwsza instytucja tego typu zatwierdzona przez władze Tunezji po rewolucji 14 stycznia 2011 r.

W grudniu 2013 r. Polskę odwiedziła grupa tunezyjskich przedsiębiorców, a w marcu 2014 r. w Tunezji przebywała misja gospodarcza zorganizowana przez PAIiZ wspólnie z makroregionem Polska Wschodnia (firmy z sektora rolno-spożywczego, maszynowego i meblarskiego).

Kolejnym zrealizowanym przedsięwzięciem o charakterze gospodarczym była wizyta w Polsce w lutym 2017 r. **tunezyjskiej misji biznesowej** zorganizowanej przez Tunezyjskie Centrum Promocji Eksportu (CEPEX), w której uczestniczyło ok. 15 firm. Była to pierwsza po kilkuletniej przerwie okazja do bezpośrednich rozmów polskich i tunezyjskich przedsiębiorców podczas forum gospodarczego w Krajowej Izbie Gospodarczej.

Ostatnim wydarzeniem gospodarczym w relacjach polsko-tunezyjskich było **Forum Gospodarcze Polska – Tunezja** zorganizowane w KIG w czerwcu 2019 r. Ze strony tunezyjskiej partnerem KIG była Izba Przemysłowo-Handlowa Regionu Centre z Sousse. Delegacja biznesu tunezyjskiego reprezentowała m. in. branże: spożywczą, artykuły budowlane i wyposażenia wnętrz, artykuły rzemieślnicze i rękodzieło artystyczne, przemysł odzieżowy, części zamienne dla automatyki przemysłowej, motoryzacji, stoczni i sprzętu specjalnego. W ramach forum miało miejsce uroczyste podpisanie Umowy o Współpracy między KIG a Izbą Przemysłowo-Handlową w Sousse.

8. Placówki dyplomatyczne

- Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Tunezji
adres: Le Grand Boulevard de la Corniche, 2045 Les Berges du Lac II, TUNIS
tel.: (00216) 71 196 191; 71 196 193; 71 196 196; faks: (00216) 71 196 203
e-mail: tunis.amb.sekretariat@msz.gov.pl strona internetowa: www.tunis.msz.gov.pl
- Ambasada Republiki Tunezyjskiej w Polsce
adres: ul. Myśliwiecka 14, 00-459 Warszawa
tel.: (0048) 22 6286330, 6282586, fax: (0048) 22 6216295
e-mail: at.varsovie@ambtun.pl